

1.12 Christiania

København som hovedstad: Fristaden på den nedlagte kaserne og voldterrænet.

Beskrivelse af kulturmiljøet

Kulturmiljøet omfatter "Fristaden Christiania" dvs. dele af den gamle Bådsmandsstrædes Kaserne og dele af voldanlægget med bastioner langs Stadsgraven. Voldene indgår også i kulturmiljø 1.3 Fæstningsringen.

Begrundelse

Christiania er et eksempel på hovedstadens mangfoldighed, et socialt og kulturelt eksperiment i den nedlagte Bådsmandsstrædes Kaserne. Efter forsvarets rømning af Bådsmandsstrædes kaserne blev "Fristaden Christiania" dannet i 1971, og området er i dag et minisamfund, som udgør et særegent kulturmiljø også i national sammenhæng.

Bådsmandsstrædes kaserne og Christianshavns Vold

Christiania omfatter en stor del af Christianshavns Volds nordlige del, der blev anlagt i slutningen af 1600-tallet som en udvidelse af det eksisterende voldanlæg mod nord for at beskytte Holmens orlogsværft og flådebase. Foran de syv bastioner blev der i slutningen af 1700-tallet anlagt endnu en smal forsvarslinje, 'Enveloppen'. Bådsmandsstrædes kaserne blev opført i 1830'erne til artilleriet og blev løbende udvidet med ny bebyggelse. Efterhånden som voldene mistede deres militære betydning blev disse også bebygget med magasiner for ammunition og andre brugsbygninger. Fra 1967-1971 blev kasernen afviklet af forsvaret. Efter fristadens overtagelse af området har de militære anlæg langt fra bevaret deres oprindelige udtryk, men indeholder fortsat aflæselige landskabstræk og bygninger med tilknytning til områdets militærhistorie.

Oprettelsen af fristaden Christiania

I maj 1971 lå kasernen ubrugt og uden planer for den fremtidige anvendelse, da lokale borgere brød ind i området for at etablere en skrammellegeplads. I de følgende måneder flyttede omkring 150 slumstormere, kunstnere og hjemløse ind i området og samlede sig om en vision for et alternativt bysamfund baseret på frihed, kreativitet og fællesskab præget af tidens protester mod det etablerede samfund. Fristaden Christiania blev udråbt 26. september 1971, og efterfølgende blev det ugentlige fællesmøde etableret som fristadens øverste instans. Christianias historie og normer kommer til udtryk i det omfattende selvbyggeri og den ukonventionelle bebyggelse med sit eget særpræg. Dette omfatter blandt andet transformerede kasernebygninger, eksperimenterende arkitektur, genbrugsbaseret byggeri og typehuse i træ.

Bærende bevaringsværdier

- De tidligere militære anlæg som fristadens fysiske udgangspunkt, herunder Christianshavns Vold og Enveloppe med bastioner, volde og grave.
- Bebyggelsen fra den tidligere Bådsmandsstrædes Kaserne.
- Den militære bebyggelse på voldterrænet
- De nyere eksperimenterende bebyggelser og selvbyggerhuse.
- Områdets grønne karakter med vildtvoksende beplantning.

Sårbarhed

I dag rummer området kulturhistoriske værdier fra både den militære historie og fristadens historie, og det er væsentligt, at begge fortællinger kan rummes inden for området. Kulturmiljøet er på den ene side sårbart over for indgreb i fristadens frodige og selvgjorte karakter, men på den anden side er Bådsmandsstrædes Kaserne sårbar over for beplantning og bebyggelse, der hindrer oplevelsen af voldanlægget og kasernens bebyggelse. Området har en særlig udfordring med ulovlig stofhandel og voldelig adfærd fra pushere og andre kriminelle, hvilket kan kræve fysiske forandringer af de nuværende forhold.

Nuværende sikring

- Flere bygninger i området er fredede.
- Christianshavns Vold er fredet som fortidsminde.
- Kulturmiljøet er omfattet af Miljøministeriets lokalplan fra 1991, som omfatter opretholdelse af områdets anvendelse til blandet bolig- og værkstedsformål og sikrer bevarelse af de væsentligste arkitektoniske og kulturhistoriske værdier.

Udviklingsmuligheder

Ved ny bebyggelse og ændringer i de ubebyggede arealer udenfor voldterrænet skal der tages hensyn til områdets historie som både militært areal og fristad. Staten og Fonden Christiania har i 2022 indgået en aftale om opførelse af almene boliger på Christiania. Fristaden har derudover i 2024 fremlagt et forslag til en helhedsplan for en omdannelse af Pusher Street og det omkringliggende område, som skal modvirke den ulovlige stofhandel og voldelige adfærd fra pushere og andre kriminelle. Bebyggelse i større omfang skal formgives under hensyntagen til områdets sammensatte karakter. Bygningsændringer på kasernens historiske bygninger skal ske inden for rammerne af fredningerne.

